

שחקנית יחידה, סבלת, פועלת ב

התיאטר

הקשיבה לעצמה ושיפרה ללא המשחק ואת הסגנון. בסוג זה מצאה נאווה את עצמה מבחינה

עליה ארצה. אחרי השיחרור הוטלה על נאווה הנהלת התיאטרון האמנותי לנוער, ומאוחר יותר עברה לשחק בתיאטרון הלאומי של ברנו, שם נשארה עד לשנת 1948, ואז עלתה ארצה.

בין כמה זקיבות

נאווה הגיעה לקיבוץ נאות מרדכי בו החליפה את קרשי הבמה ברצפת רפת. אך הם לא השתנה לחלב, ושוב היא נמשכה אל הבמה. היא נתקבלה לבימה כדי להיות קרובה יותר לעיר עברה לקבוץ גבעתי-ברנר. בהיותה עדיין נאמנה לאידיאל הקבוץ, היתה משחקת בערב על קרשי הבמה, ובמשך היום עבדה במשק, ככל חברה אחרת. הכפילות לא נמשכה לעד.

מן העיר
זם בהיר אחד קיבלו
 בעיר הומנה צנועה, מודל, הגנו מתכבדים להומינג'ן מחזות יחיד. השחקנית: נאווה תתקיים בבית-ליסי, מחיר הכן אחת. נאווה היתה משוכנעת שהריק, ואת המונודרמה שלה מונוקהל. להפתעתה הרבה היה עד אפס מקום וכל הכרטיסים המבקרים לא נעדרו גם במקרי את ההצגה, שנמשכה שעותיים,



- זאת אריה קרו -

תיאטרון שייך לנאווה שאן ואילו הצוות — כל הצוות כולו — הגו גם כן נאווה שאן. פני המכונית היו מועדות שוב לאיזה קבוץ מרוחק.

ההתחלה בנינו

הקהל העירוני שמע לאחרונה על נאווה לפני כשנתיים כשעוד הציגה בתיאטרון הבימה, שם שיחקה כחמש שנים. בין תפקידיה המרכזיים: בתה האלמת של אמה קוראז, האשה הירוקה בעלת החזה הכפול בפר גינט, אומנתה של קליאופטרה בקיסר וקליאופטרה, ובעלת הקרוסלה ב"ליליום.

דרכה של נאווה בתיאטרון, עד בואה לישראל, היתה ארוכה ומגוונת. את הקריירה שלה התחילה בגיל רך מאוד. החל מגיל שש שיחקה בכל תפקיד של ילד שהיה בו צורך בהצגות התיאטרון בפראג, שבהן השתתפה אמה השחקנית. אחרי ססימה בית-ספר גבוה לדרמה, חתמה נאווה על חוזה עם תיאטרון קאמרי בפראג, שם שיחקה עד לכיבוש העיר על-ידי הנאצים.

כרוב יהודי פראג נכלאה גם היא בגיטו של טרוזנישטאט. שם התארגנה להקת תיאטרון. במסגרת זו ביימה ושיחקה נאווה במשך שלוש וחצי שנים. בגיטו גם נתח דעה אל הציונות, שיותר מאוחר גרמה ל-

פתחו של אחד הבתים ברחוב הירוק, בתל-אביב, הופיעה אשה לבושה מכי נסים כתולים ארוכים וחולצה לבנה מקר פלת-שרחלים, בידה הימנית נשאה מזודה גדולה ועל כתפה מזודה גדולה עוד יותר, הנתמכת בידה השמאלית. מכובד משה התנועה האשה כשכורה אל מכונית רינו קטנה, שחנתה מול הבית.

היא העמיסה את המזודות על גג המכונית, נשארה לעמוד כמה שניות כשהיא מתנשמת בכבוד, ניגבה את פניה המיוזעים בשרחל חולצתה וחזרה ונעלמה בכניסת הבית. כעבור דקות ספורות הופיעה שנית, כשבידה הפעם גיגית כביסה ענקית. גם זו נקשרה על גבי הפלטפורמה של המכונית הקטנה. על הדרך מהבית למכונית חזרה פעמים רבות, כשככל פעם בידה מזודות מגדלים שונים.

מדי פעם סובב אחד העוברים את ראשו בסקרנות מהולה ברחמים וחשב: "לאן הגענו, אלוהים, כשאשה כזו צריכה להרויח לחמה על-ידי סבלות?" אך אותו אדם שרחמי נכמרו על הסבלת שינה את סברו כי אשר זו, אחרי שהעמיסה את כל התפוצים, התישבה מאחורי ההגה, התנועה את המכונית והרינו המשמש החל לנסוע.

קשה להאמין, אבל העובדה היא שלתוך מכונית קטנה זו נדחס ציוד שלם להצגת תיאטרון, על כל צוות השחקנים שלה. ה-

הבמה והקהל

כמה קרשים מונחים על ארגזי תנובה הם הבמה הרגילה בהצגותיה של נאווה שן במוסבים ובקיבוצים. השחקנית נראית בתפקיד הכובסת, בסמוך של

במשך הזמן החלו להתעורר בעיות שונות, הן בקבוץ והן במסגרת התיאטרון. לחברי הקבוץ היה קשה להשלים עם כך שבגלל התיאטרון מזניחה נאווה את חובותיה היומיומיות, ואילו בתיאטרון נתעוררו בעיות קשות יותר. כל מי שמצוי ב"חיים שמאחורי הקלעים של התיאטרון יודע כי חיים אלה הם מלאים תככים, אכזבות מאבק בלתי-פוסק על תפקידים, העיקר ש"שחקן חדש חייב להסתגל בכל מחיר למסגרת שנוקבעה על-ידי הותיקים. יש המסתגלים (מחוסר ברירה) אבל יש גם כאלה ש"גלגל אישיותם העצמאית וכשרונם האמנותי תי אינם יכולים להסתגל ונאלצים לפרוש להם דרך משלהם. נאווה שייכת לספוס השני.

כאשר יצאה נאווה את הבימה היו לה תכניות משלה, אך לבצוען היה דרוש זמן, כושר עמידה, והרבה מאד עבודה שחורה. בעזרת הלחאות רכשה נאווה דירת גג צנועה בתל-אביב. כאן התחילה "לעבוד על עצמה". המטרה — מונודרמה: סוג של דרמה בה משחק שחקן אחד בלבד, אך ה"דמויות האחרות כאילו קיימות על הבמה, וזאת בזכות הטקסט של השחקן היחיד המעביר לקהל את תחושת מציאותן של יתר הדמויות. כאן יכולה נאווה לבחור לעצמה את הרפרטואר, לביים את ההצגות ולשחק בהן. כדי שתהיה לכמאית בקורת על השחקנית, הקליטה את המחזות על סליל,

ללא בדיוק — אבל כמעט מדי שנה עוברת זמנית מהעיר לכפר, השיבה גבעתי. בחיור, הטרמפיסט הסתכל עליה במוהים והנהגת הסביבה כי הערב פיעה בקיבוץ גבעתי חיים, והתפוצים את המכונית הם תפאורות של ה"ואיפה יתר השחקנים?" שאל הטור וההכל, אני כל הלהקה." חייכה והציגה את עצמה: "שמי נאווה שאן". לשם זה לא היתה כל משמעות אורי שהציג את עצמו כחבר גבעתי אך פתאום נזכר כי על לוח המודיעין חדר האוכל ראת מודעה שהערב יצא מחזות. שמות השחקנים נשמטו מ-



זכרונות מ"הבימה"
 האשה בעלת החזה הכפול היא נאווה שאן, בעת שמילאה תפקיד בפר גינט של איבטן, בהבימה. אתה, בצילום שמעון פינקל, שמילא את התפקיד הראשי של נער צעיר באמנות וטבעיות מפליאה, למרות שבעים שנותיו.